

Richtlijn overlast gemeentelijke bomen

Iedere boom heeft effect op zijn omgeving. Of men dit als overlast ervaart, hangt sterk af van persoonlijke voorkeuren. Gemeente Zuidplas heeft deze richtlijn opgesteld om aan te geven in welke gevallen er sprake is van onoverkomelijke overlast en welke maatregelen er dan getroffen kunnen worden. Alle andere vormen van overlast zijn het natuurlijke gevolg van bomen en dienen geaccepteerd te worden. Met deze richtlijn kunnen klachten en meldingen op een eenduidige manier afgehandeld worden.

Algemene kaders

Veiligheid

Volgens de wet behoort iedere eigenaar voldoende zorg aan zijn eigendommen te besteden, zodat anderen daarvan geen overmatige overlast of schade ondervinden. Wanneer het nalaten van voldoende zorg tot (letsel)schade leidt, dan kan de eigenaar voor deze schade aansprakelijk worden gehouden. Voor boomeigenaren en -beheerders is het dan ook van belang dat ze hun bomen periodiek op veiligheidsaspecten (laten) controleren en dit registreren. In gemeente Zuidplas gebeurt dit volgens cyclisch onderhoud om de 3 jaar bij reguliere bomen en jaarlijks bij attentiebomen. Bij het uitvoeren van veiligheids- en onderhoudsmaatregelen wordt gestreefd naar duurzaam behoud van het bomenbestand. Wanneer de boom niet veilig gemaakt kan worden zonder te kappen, wordt de boom geveld en vindt herplant plaats met een passende boom voor de locatie en situatie.

Investeringsbereidheid

Gemeente Zuidplas heeft als uitgangspunt dat waar mogelijk, de bomen behouden worden. Wanneer er echter sprake is van onoverkomelijke overlast, kan dit leiden tot een maatregel. In het uiterste geval het vellen van de boom. De overlast kan ook door boomsparende maatregelen (tijdelijk) worden opgelost, zoals frequentere veegrondes, herbestraten of met (vorm)snoei of groeiplaatsverbetering. Daar hangen in sommige gevallen hoge kosten aan. De afweging om deze (kostbare) boomsparende maatregelen te nemen, hangt samen met de investeringsbereidheid voor de boom. Bij een waardevolle boom zal kap alleen een oplossing zijn als de veiligheid in het geding is.

De investeringsbereidheid is gebaseerd op de beleidsstatus van de bomen in gemeente Zuidplas. Hieronder staan de kenmerken per status in een overzicht op een rij:

Beleidsstatus	Ambitieleeftijd	Aanpak onoverkomelijke overlast	Eigenaar
Waardevolle bomen	80 jaar	Boomsparende maatregelen.	Gemeente, derden
Structuurbomen*	50 jaar	Afhankelijk van de invloed op de structuur. De structuur gaat voor op de individuele boom.	Gemeente
Functionele bomen** en bosplantsoen***	30 jaar	Boom verwijderen of vervangen.	Gemeente

* *Boomstructuur/ structuurboom: Een aaneengesloten rij of vlak bomen die als geheel een eenheid vormt zoals een laan of houtwal. Het uitvallen van één of meerdere bomen hoeft het doorlopende, eenduidige beeld van de structuur niet te beschadigen. Bij uitval van meer dan 25% kan herinrichting met nieuwe bomen, eventueel bloksgewijs, zorgen voor het behoud van het beeld.*

** *Functionele bomen zijn reguliere laan- en straatbomen in eigendom van de gemeente, die niet zijn vastgelegd als waardevolle- of structuurbomen. Hun voornaamste functie is een groene aankleding van de openbare ruimte.*

*** *Waardevolle bomen, structuurbomen en functionele bomen zijn individueel geregistreerd. Dit wil zeggen dat ze periodiek worden geïnspecteerd en op basis van de adviezen uit de inspectie, worden beheerd. De bomen in bosplantsoenen zijn niet individueel geregistreerd, tenzij er een specifieke onderhoudsmaatregel van toepassing is, of als de boom geveld moet worden. Van bomen en heesters die aan de randen staan, worden de veiligheids- en onderhoudskenmerken opgenomen. Met randensnoei worden overhangende takken en overgroeïende heesters teruggesnoeid. Hiermee kunnen toekomstige veiligheidsrisico's en hinder (takken in wegprofiel, te zware takken die uitbreken, zichtbelemmering) voorkomen worden.*

Locatie

Ten aanzien van bomen die binnen de bebouwde kom staan en bomen in het buitengebied worden in geval van overlast dezelfde afwegingen gemaakt. Echter is de kans op overlast veelal kleiner en hangen andere prijskaartjes aan de mogelijke maatregelen. Hierdoor zal in een aantal gevallen in het buitengebied een andere keuze gemaakt worden om de overlast te verhelpen.

Eigenaar

We maken onderscheid tussen gemeentelijke bomen, bomen die op particulier terrein staan en bomen van andere partijen zoals Staatsbosbeheer, Waterschap, recreatieschap enzovoorts. De maatregelen die in dit toetsingskader worden beschreven, hebben enkel betrekking op gemeentelijke bomen. Bij overlast van andere bomen zal de overlasthebbende dit conform het burenrrecht (Burgerlijk Wetboek 5) en eventueel de Wet natuurbescherming (per 2021 Omgevingswet) met de boomeigenaar moeten oplossen.

Overweging ingrijpende snoei of (voortijdige) kap

Wanneer overlast alleen te verhelpen is door de boom ingrijpend te snoeien (kandelaberen of knotten) of te kappen, dan wordt allereerst gekeken of voor de locatie binnen afzienbare tijd een reconstructie gepland staat. Als dit niet het geval is, wordt ook nog gekeken of de specifieke overlast door meerdere mensen ervaren wordt. Daarnaast is de resterende verwachte levensduur van de boom in kwestie van belang.

Reconstructie

Om de gevolgen van bodemdaling (klink) op te vangen worden gebieden in gemeente Zuidplas regelmatig opgehoogd. Dit is een maatregel die veel bomen niet goed kunnen doorstaan. De reconstructie van een gebied is een goede gelegenheid om overlastbomen te vervangen. Wanneer een boom overlast veroorzaakt, wordt dus gekeken wanneer een reconstructie gepland staat. Het voortijdig kappen of het nemen van (kostbare) maatregelen om de overlast tijdelijk te verhelpen worden tegen elkaar afgewogen. De kosten van de ingreep zelf en eventueel vervolg voor beheer om de boom te behouden worden hierbij meegenomen. Ook de invloed op het straatbeeld, de mate van de geplande ophoging en het effect van de geplande ophoging op de bomen en de zekerheid van de planning worden meegewogen.

(Nog) niet gepland

Wanneer een reconstructie (nog) niet gepland is of pas over geruime tijd, dan is ingrijpende snoei (kandelaberen, knotten) minder wenselijk. Dergelijke snoei moet periodiek (elke 3 tot 5 jaar) herhaald worden om de boom veilig te houden, wat het een kostbare ingreep maakt.

Reconstructie gepland

Wanneer met grote zekerheid gezegd kan worden dat de boom die onoverkomelijke overlast veroorzaakt, binnen 1 of 2 jaar geveld wordt vanwege een reconstructie (ophoging, herinrichting en dergelijke), kan de gemeente besluiten om de boom voortijdig te kappen. Hierdoor is het niet nodig om tijdelijke maatregelen te nemen om de overlast te verminderen.

Wanneer een dergelijke zekerheid nog niet gegeven kan worden, maar binnen 3 tot 5 jaar wel reconstructiewerkzaamheden gepland zijn, kan de gemeente overwegen om alleen veiligheidsproblemen en onoverkomelijke overlast op te lossen. Als een boom wel gekapt zou worden, heeft directe herplant op dat moment geen zin, met de reconstructie in het vooruitzicht. Dan zou de locatie langere tijd leeg blijven, wat de gemeente (en vaak omwonenden ook) onwenselijk vinden. In dat geval wordt eerder gekozen voor een eenmalige (snoei)ingreep, omdat deze, vanwege de reconstructie, niet nog een keer herhaald hoeft te worden. In een aantal gevallen is een dergelijke eenmalige ingreep zo kostbaar, dat de gemeente alsnog kan beslissen om dan maar de boom te kappen.

Beoordeling gevolgen

Of de bomen een (beperkte) ophoging kunnen verdragen is mede afhankelijk van de boomsoort en de locatie en groeiomstandigheden. Een Bomen Effect Analyse (BEA) kan hier uitsluitsel over geven. Een geplande reconstructie hoeft dus geen reden te zijn om de boom voortijdig te kappen. Hier moet de gemeente rekening mee houden bij haar overweging.

Meerdere meldingen

Als de overlast door meerdere mensen in een straat wordt ervaren, telt de gemeente het aantal officieel ingediende meldingen (via de klachten- en meldingencentrale) of doet een buurtonderzoek. Dit onderzoek wordt door de gemeente geïnitieerd. De gemeente houdt hierbij de regie over de wijze van onderzoek. Door buurtbewoners verzamelde handtekeningen worden niet als officiële meldingen beschouwd.

Op basis van de door de gemeente verzamelde overlastgegevens neemt de gemeente een passende oplossing, zoals ingrijpende snoei, of kap en herplant met een passende boomsoort.

Verwachte resterende levensduur

Wanneer de verwachte resterende levensduur van een overlastboom gering is, dat wil zeggen minder dan 5 jaar, dan is het in het geval van functionele bomen (economisch) gunstiger om tijds afstand van zo'n boom te nemen. Er hoeven dan geen kostbare maatregelen genomen te worden.

Herplant

Een (overlast)boom die wordt geveld, wordt vervangen volgens de *vervangingsladder (hoofdstuk 4 Bomenbeleidsplan 2015)*.

Bij herplant na het vellen van een boom, wordt de nieuwe boom gekozen op basis van soorteigen kenmerken, de benodigde kwaliteit van de groeiplaats en de beschikbare boven- en ondergrondse groeiruimte. Ook gevoeligheid voor ziekten, plagen en aantastingen zoals essentaksterfte of de eikenprocessierups worden meegenomen in de soortkeuze. Hiervoor wordt rekening gehouden met de minimumeisen uit het Handboek Bomen (boommonitor online), afgestemd op de beleidsstatus van de te planten boom, en de ambitieleeftijd die daar bij hoort. Zodoende zal de vervangende boom minder tot geen overlast veroorzaken. Bij het vervangen van een groter aantal functionele- en soms ook structuurbomen krijgen belanghebbenden (zij die direct uitzicht hebben op de bomen) de gelegenheid om hun voorkeur door te geven op basis van een *shortlist* met mogelijke boomsoorten. De gemeente maakt daarbij de afweging of er daadwerkelijk wat te kiezen is. Soms is sprake van een één-op-één herplant of zijn de mogelijkheden op de locatie te beperkt.

Stapeling

Wanneer één boom op meerdere manieren zorgt voor overlast (bijvoorbeeld overhangende takken én honingdauw én bestratingsopdruk), dan worden de knelpunten afzonderlijk beoordeeld en in geval van onoverkomelijke overlast van passende maatregelen voorzien.

Maatregelen per type overlast

1. Overhangende takken/ groen van bomen

1.1 Overhangende takken

Men kan overlast ervaren van takken die te laag hangen, tegen de gevel groeien of eigendommen beschadigen. Bij veiligheidsproblemen en bij onoverkomelijke overlast zal de gemeente altijd een passende oplossing treffen. In deze paragraaf worden deze situaties toegelicht. Schaduwwerking, vervuiling van eigendommen door bladval of druipen van de boom worden in aparte paragrafen uitgewerkt.

Veiligheid en zorgplicht

In het kader van de zorgplicht worden maatregelen genomen om de veiligheid te waarborgen.

Hiervoor worden bij alle bomen, ongeacht beleidsstatus, de volgende acties uitgevoerd:

- De minimale doorrijhoogte, zoals beschreven in het Handboek Bomen, wordt gewaarborgd.
- Om schade aan gebouwen of eigendommen te voorkomen worden takken verwijderd, voor zover dit de habitus van de boom niet aantast, en andere maatregelen geen oplossing bieden.

Snoeien

Artikel 5:44 lid 1 Burgerlijk Wetboek (BW) geeft een eigenaar van een erf het recht om overhangende takken te verwijderen mits de boom daarbij geen onherstelbare schade oploopt of zelfs afsterft.

Voorwaarde is wel dat de eigenaar van de boom eerst in de gelegenheid wordt gesteld om zelf de boom te snoeien. Dit verzoek wordt schriftelijk gedaan waarbij de boomeigenaar een redelijke termijn van circa 6 weken krijgt. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het snoeiseizoen voor de betreffende

boom. Er moet tevens kenbaar gemaakt worden dat wanneer de eigenaar binnen de gestelde termijn zelf geen actie onderneemt, de lasthebbende de boom zelf zal (laten) snoeien. Het is verstandig om de snoei te laten uitvoeren door een deskundige op het gebied van bomen. Die kan namelijk beoordelen hoeveel er van de overhangende takken gesnoeid kan worden zonder dat het voortbestaan van de boom of de vorm van de kroon onherstelbaar in gevaar komt.

Kappen

Als een eenmalige boomsparende maatregel niet volstaat, zal de gemeente overwegen of de boom extra gesnoeid kan worden of dat de boom (voortijdig) gekapt moet worden. Uitzondering hierop vormen de waardevolle bomen en de structuurbomen die cruciaal zijn voor het in stand houden van het straatbeeld. Op de plek van functionele bomen en structuurbomen die verwijderd worden, wordt een boom herplant die bij de locatie en situatie past.

1.2 Bomen bij de erfgrans

De hoofdregel luidt dat er geen bomen binnen een afstand van 2 meter van de erfgrans mogen staan, tenzij er in het verleden andere afspraken zijn gemaakt of er sprake is van verjaring. Wanneer er bomen binnen de gestelde afstand staan, mag een inwoner de eigenaar verzoeken om de boom te kappen. De gemeente zal vervolgens afwegen of er een kapvergunning wordt verleend. Hierbij spelen de beleidsstatus van de boom en de bijdrage van de boom aan het structuurbeeld een belangrijke rol. Wanneer er een vergunning wordt verleend, zal de gemeente op een passend moment (bijvoorbeeld bij een reconstructie) de boom verwijderen en bepalen hoe herplant ingepast kan worden.

1.3 Takken tegen de gevel

Takken die tegen de gevel groeien kunnen een bouwkundig probleem veroorzaken dat de veiligheid aantast. Als takken tegen de gevel komen, wordt direct een deel van de tak gesnoeid. Het snoeien wordt zoveel mogelijk meegenomen in het cyclisch onderhoudsproces van de gemeente. Hierdoor kan het voorkomen dat de takken pas een jaar later gesnoeid worden. Wanneer snoei geen duurzame oplossing is, zal de gemeente overwegen om de boom extra te snoeien of (voortijdig) te kappen.

1.4 Takken tegen straatmeubilair

Takken die tegen lantaarnpalen, straatnaamborden of ander straatmeubilair groeien, moeten uit veiligheidsoogpunt verwijderd worden. Ze ontnemen bijvoorbeeld het zicht op verkeersborden of belemmeren een goede verlichting. Particuliere boomeigenaren krijgen een schriftelijk verzoek om de takken te verwijderen waarbij ook een realistische termijn wordt gegeven en consequentie wanneer dit verzoek niet wordt ingewilligd. In dat geval zal de gemeente de werkzaamheden zelf (laten) uitvoeren.

Beleidsstatus	Waardevol	Structuur	Functioneel en bosplantsoen
Onvoldoende doorrijhoogte	Veiligheidsmaatregel: snoei	Veiligheidsmaatregel: snoei	Veiligheidsmaatregel: snoei.
Overhangend groen boven tuinen	Geen ingreep	Snoei zolang deze ingreep het structuurbeeld niet aantast.	Reguliere snoei.
Takken tegen gevel	Snoei	Snoei Als de overlast niet op te lossen is met een eenmalige, boomsparende ingreep, zal de gemeente overwegen om de boom die voor overlast zorgt ingrijpend te snoeien of (voortijdig) te kappen.	
Bomen binnen 2 meter tot de erfgrans	Snoei	Beoordeling kapaanvraag	
Takken tegen straatmeubilair	Snoei	Snoei	

Overzicht 1: Maatregelen in geval van overhangend groen

2. Lichtontneming

Bomen zorgen voor schaduw. De één vindt dit prettig vanwege de verkoeling, een ander ervaart het als overlast. Objectieve beoordeling is noodzakelijk om mensen die overlast ervaren op een correcte en eenduidige wijze te beantwoorden.

Juridisch kader

Vanuit het burgerlijk wetboek (Art 5:37) mag een eigenaar geen onoverkomelijke overlast toebrengen aan eigenaren van andere erven door het onthouden van licht, lucht of het verspreiden van rumoer of stank. Dit wordt echter in de gerechtelijke praktijk voor gemeentes niet snel erkend. Bomen dienen het maatschappelijk belang.

2.1 Zonlicht in de tuin

Het ontnemen van zonlicht in de tuin valt zelden onder onrechtmatige hinder. De gemeente neemt in principe geen maatregelen. Bij een reconstructie kan de gemeente dit opnieuw overwegen.

2.2 Daglicht in huis

Het ontnemen van daglicht (in huis) ligt net anders. Er is alleen sprake van hinder als aantoonbaar is dat een fors aantal uren daglicht aan woonvertrekken wordt ontnomen. Hiervoor zijn echter geen wettelijke richtlijnen. Gemeente Zuidplas hanteert voor de bezonning van woningen de door TNO gestelde minimumnorm: "Er is sprake van voldoende daglichttoetreding wanneer er sprake is van ten minste 2 mogelijke bezonningsuren per dag in de periode van 19 februari tot 21 oktober (gedurende 8 maanden) in de woonkamer". De datum 19 februari wordt als maatgevend gehanteerd.

Standpunt gemeente

In eerste instantie zal de gemeente bepalen of naar alle waarschijnlijkheid aan de TNO-norm voldaan wordt. Bij deze overweging wordt de situatie bij aanvang van de bewoning meegewogen. Mochten de gemeente en de overlasthebbende er samen niet uitkomen, dan ligt de verantwoordelijkheid voor het aanleveren van bewijslast door een (extern) adviseur bij degene die overlast ervaart. Het verwijderen (of het ingrijpend snoeien) van één of meerdere bomen wordt pas overwogen indien de situatie naar oordeel van de (extern) adviseur als onacceptabel wordt beschouwd (principe van 'nee, tenzij').

Maatregelen

Als sprake is van onoverkomelijke overlast, wordt bekeken welke maatregelen nodig zijn. Hierbij wordt alleen de overlast aangepakt, niet de gevolgen. Naast het reguliere snoeionderhoud zal de gemeente een boom alleen maar extra snoeien als dit de natuurlijke groeivorm niet aantast. Een belangrijke overweging is ook dat het simpelweg verder innemen van een boomkroon binnen een of enkele jaren door reguliere of zelfs extra reactiegroei weer teniet is gedaan. Vaak zal een ingreep neerkomen op het gericht innemen van een enkele (grote) tak. Bij vervanging (of verwijdering) van bomen wordt de eventueel te verwachten overlast door lichtontneming meegewogen in de soortkeuze en de plantlocatie van de vervangende bomen.

2.3 Zonnepanelen, zonneboilers en dergelijke

De laatste jaren is het gebruik van zonnepanelen op daken van particuliere woningen flink toegenomen. Objecten in de openbare ruimte zoals bomen maken de situatie, nu of in de toekomst, misschien minder geschikt. Zijn de zonnepanelen eenmaal geplaatst, dan krijgt de gemeente het verzoek om bomen drastisch te snoeien of te kappen om zo het rendement op de panelen te verhogen.

Standpunt gemeente

Het gebruik van groene energie heeft een positief effect op het milieu, maar dit geldt ook voor bomen. Bomen dragen bovendien positief bij aan andere aspecten, zoals sfeer en beleving en een gezonder leefklimaat. Bomen dienen hiermee in grote mate het algemeen belang. Het algemeen maatschappelijk belang weegt in deze situatie zwaarder dan het individuele belang van een energiebewuste eigenaar. Het standpunt is dat gemeente Zuidplas voor het plaatsen van zonnepanelen, zonneboilers en aanverwante zaken geen gemeentebomen kapt of snoeit.

3. Uitzichtontneming

Bomen staan op diverse plaatsen in de openbare ruimte onder andere ter verfraaiing van deze ruimte. We zien bomen in parken, langs wegen, in woonstraten, in groenstroken. Dit wordt niet door iedereen als mooi ervaren. Soms vinden inwoners dat gemeentebomen hun uitzicht belemmeren.

3.1 Vrij uitzicht

In Nederland bestaat naar vaste rechtspraak geen recht op een vrij uitzicht. De gemeente volgt hierin de rechtspraak en neemt geen maatregelen. Bij nieuwe aanplant kunnen mensen geen aanspraak maken op het behoud van uitzicht.

3.2 Beschutting wegnemen

Andersom; waar bomen worden gekapt of beplanting wordt gesnoeid kan het voorkomen dat de beschutting (tijdelijk) wegvalt. Bewoners dienen zelf voor beschutting te zorgen en kunnen geen rechten ontlenen aan de afscherpende functie van gemeentelijk groen en bomen.

4. Boom 'afval'

4.1 Bladeren, naalden, zaden en vruchten

In de herfst -en bij enkele boomsoorten ook op andere momenten van het jaar- laten de meeste bomen hun bladeren (of naalden) vallen. Dit kan leiden tot ophoping van bladeren, zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein. Bladval en de verspreiding van zaden en/of vruchten vormen voor de gemeente in het algemeen geen reden om in te grijpen. De openbare ruimte wordt 'op beeld' (conform de richtlijnen van het CROW) beheerd, waarbij de gemeente streeft naar een volgens haar acceptabel straatbeeld. Hierbij wordt enig afval getolereerd. Op openbare plekken waar ernstige overlast wordt ervaren zal in de piekperiodes van blad- en/of vruchtval meer geveegd worden dan gemiddeld. Omwonenden kunnen de bladeren kwijt in hun groene container. Afval van een gemeentelijke boom in een particuliere tuin hoort, conform het Burgerlijk Wetboek 4.45, bij die particuliere tuin, en zal door de bewoner zelf opgeruimd moeten worden.

Juridisch kader

De rechtspraak ziet bladval niet snel als onoverkomelijke overlast. Indien de veiligheid van de openbare ruimte in het geding komt, moet de gemeente maatregelen treffen.

Standpunt gemeente

Blad- en vruchtval is een natuurlijk verschijnsel dat een beperkt aantal weken per jaar optreedt. Dit wordt als een te aanvaarden overlast beschouwd. Alleen wanneer door blad- of vruchtval onveilige (verkeers-)situaties ontstaan, onderneemt de gemeente actie.

Maatregelen

Jaarrond worden de straten regelmatig geveegd en het blad opgeruimd, om een volgens de gemeente acceptabel straatbeeld te krijgen. Tijdens de piekmomenten, tijdens het bloesem-, vrucht- en bladvalseizoen, wordt er intensiever geveegd. Op locaties waar gevallen blad, vruchten of bloesem voor gevaarlijke situaties zorgt, wordt hier extra aandacht aan besteed.

4.2 Plak door luizen of vogelpoep

Bomen die in minder goede conditie verkeren, zijn vatbaarder voor luizen. Deze luizen kunnen een plakkerige substantie (honingdauw) afscheiden. Dit is een tijdelijk probleem, dat met name in de eerste helft van de zomer last kan geven. Een goede regenbui spoelt de meeste luizen en plakkerigheid weer weg. Bij sommige bomen kan het lonen om de groeiomstandigheden en daarmee de conditie van de boom te verbeteren.

Ook vogels die overnachten in bepaalde bomen kunnen met hun uitwerpselen, geluid of gedrag (tijdelijk) voor overlast zorgen. Het verwijderen van takken of zelfs een boom lost het probleem niet op, aangezien de vogels dan verplaatsten naar de volgende tak of boom. Na enige tijd zullen vogels uit zichzelf weer een volgende overnachtingsplek opzoeken. Conform de Wet natuurbescherming, artikel 3.1 is het verboden om vogels van soorten die in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn genoemd (in feite vrijwel alle in het wild voorkomende vogelsoorten binnen Europa), te doden of te vangen. Ook is het niet toegestaan om deze vogelsoorten opzettelijk te storen als dat wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Maatregelen

Overlast door honingdauw en vogeluitwerpselen vormt voor de gemeente in het algemeen geen reden om in te grijpen. Daar waar nodig wordt ecologische bestrijding van bladluizen ingezet. Bij vervanging van bomen, aan het eind van hun levensduur, wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de locatie en welke soorten daar passen.

5. Schade door wortels

Bomen hebben wortels nodig om te leven en te groeien. Wortels zorgen voor stabiliteit, voedsel- en vochtopname. Voor een goede verankering heeft een boom genoeg (doorwortelbare)ruimte nodig om zijn wortels te kunnen spreiden. Wortels zoeken altijd de weg van de minste weerstand naar ruimtes waar voldoende vocht en voeding aanwezig zijn. Overlast veroorzaakt door boomwortels is een veel voorkomend probleem in de stedelijke omgeving omdat hier vaak onvoldoende ondergrondse ruimte is voor de groei van bomen. De volgende situaties kunnen ontstaan: bestratingsopdruk, ingroei van wortels in funderingen en gevels, wortels in tuinen, schade aan erfafscheiding, wortels in riolering. Maar ook al richten wortels schade aan wil dit nog niet zeggen dat de gemeente hiervoor aansprakelijk is.

Juridisch kader

Rechterlijke uitspraken laten zien dat van een gemeente niet kan worden verwacht dat zij van al haar bomen bijhoudt of de wortels problemen kunnen gaan geven. Artikel 5:44 van het Burgerlijk Wetboek geeft iemand het recht om doorschietende wortels op eigen erf te kappen, zonder dat hij een verzoek aan de boomeigenaar moet doen zoals bij overhangende takken.

Wel geldt ook de regel dat de boom niet onherstelbaar beschadigd mag raken. Als wortels de riolering in groeien, gaat een rechter ervan uit dat dit alleen kan gebeuren als het riool al beschadigd was. De gemeente hoeft hierbij geen schadevergoeding te betalen maar moet wel maatregelen treffen om verdere schade te voorkomen (geen betaalplicht, wel doeplicht).

Ook als wortels de fundamente van een huis in groeien, is de gemeente niet zomaar aansprakelijk. Een huiseigenaar heeft de plicht tot onderhoud en controle van de eigen fundamente, onder andere door van tijd tot tijd te controleren of er sprake is van wortel ingroei.

Standpunt gemeente

De overlast door wortels kan in verschillende vormen en in verschillende gradaties voorkomen. Afhankelijk van de situatie zal de gemeente de eigenaar helpen bij het zoeken naar een oplossing. Deze oplossing kan ook bij de eigenaar liggen. Bij een lekkende rioolbuis biedt het weghalen van de boom meestal geen oplossing: het vervangen van de rioolbuis wel.

Maatregelen

De gemeente neemt in beginsel geen maatregelen. Het is aan de probleemeigenaar om ingroeïende wortels te verwijderen. Soms is dit niet mogelijk, bijvoorbeeld wanneer zoveel wortels (van de stabiliteitskluit) van de boom gekapt zouden moeten worden, dat de boom daar instabiel van zou worden. Dan zoekt de gemeente samen met de eigenaar naar een oplossing.

Wanneer een gemeentelijke boom op minder dan 2 meter van de particuliere erfgrans staat, en aantoonbaar schade veroorzaakt met takken en/of wortels, zal de gemeente op verantwoorde wijze proberen om de schadeveroorzakende boomdelen te verwijderen, en daarnaast kijken of andere maatregelen nodig zijn. Denk hierbij aan groeiplaatsverbeteringen of het plaatsen van een wortelscherm bij een waardevolle- of structuurboom.

In het geval van een functionele boom zal eerder overgegaan worden tot kap, en herplant met een boom met kleiner wortelstelsel.

Bij vervanging van bomen wordt rekening gehouden met de minimumeisen uit het Handboek Bomen (boommonitor online) voor wat betreft groeiplaats en afstand tot obstakels. Hierdoor zal de vervangende boom minder tot geen overlast veroorzaken.

6. Allergische reacties

Klachten over hooikoorts door de aanwezigheid van bomen vormen geen reden tot het verwijderen (of snoeien) van bomen. Hooikoorts wordt veroorzaakt door stuifmeelkorrels, die zich over grote afstand kunnen verspreiden. Ingrijpen in een lokale houtopstand heeft daarom nauwelijks invloed op de klachten.

De brandharen van de eikenprocessierups veroorzaken een allergische reactie die tot ernstige klachten kan leiden. Er bestaan diverse mogelijkheden om deze overlast te bestrijden. Dit gebeurt bij voorkeur preventief. In geval van melding of constatering van de aanwezigheid van de rupsen zal de gemeente binnen enkele werkdagen maatregelen treffen. Het verwijderen van één of meerdere bomen vanwege de aanwezigheid van de eikenprocessierups wordt alleen in uitzonderlijke gevallen in overweging genomen.